

Krzysztof Firlej

Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji

Ograniczenia prawne rozwoju działań przedsiębiorczych w kontekście integracji z Unią Europejską

1. Wstęp

W warunkach gospodarki rynkowej przedsiębiorczość jest zjawiskiem obecnym i pożądanym w każdym procesie ekonomicznym. Przedsiębiorczość odnosi się do działalności człowieka, jest cechą jego zachowania i ma na celu głównie osiągnięcie racjonalności gospodarowania i efektywności ekonomicznej przedsiębiorstwa, gminy, regionu. W dzisiejszych czasach konieczne staje się przekonanie inwestorów o przedsiębiorczym podejściu do rynku i jego wymagań. Z jednej strony przedsiębiorca musi myśleć, jak najlepiej wyprodukować towar o najwyższej jakości, a z drugiej – jak najkorzystniej go sprzedać. Niestety, skojarzenie tych interesów jest bardzo trudne w realizacji dla pojedynczego przedsiębiorcy. Przedsiębiorczość to cecha osobowości, która wiąże się z zaradnością, inicjatywą, ale również z chęcią podejmowania działań, a nawet pewnego ryzyka. Jako motyw przedsiębiorczości można uznać dążenie, które pozwoli zaistnieć podmiotowi na rynku, funkcjonować na zamierzonym poziomie oraz umożliwić jego ciągły rozwój. Przedsiębiorcze działanie jest utożsamiane bezpośrednio z osobą przedsiębiorcy, przedsiębiorstwem, a także gminą. Dotyczy podnoszenia poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz konkurencyjności regionów, które stanowią strategiczne wyzwanie dla polityki regionalnej w skali światowej, a w wypadku Polski – przede wszystkim europejskiej¹. Cechą charakterystyczną gospodarki rynkowej

¹ J. Biniecki, A. Klasik, F. Kuźnik, *Konkurencyjność województw Górnego Śląska na tle krajów i regionów Polski Południowej*, referat z konferencji pt. „Zróżnicowanie poziomu rozwoju

jest fakt, że nie tylko podmioty gospodarcze, lecz całe regiony starają się wypromować poprzez szeroki rozwój działań przedsiębiorczych implikowanych stałym rozwojem lokalnych inwestycji, podnoszenie swojej konkurencyjności i atrakcyjności rynkowej. W momencie uzyskania pełnego członkostwa w Unii Europejskiej szanse regionów w zakresie rozwijania przedsiębiorczości i współpracy z partnerami zagranicznymi wzrosną wielokrotnie. Poszerzą się możliwości działania zarządów firm, władz regionalnych i samorządowych oraz instytucji rynkowego otoczenia biznesu, co bezpośrednio wpłynie na rozwój całego regionu².

2. Przedsiębiorczość lokalna

Obecnie Polska funkcjonuje w bardzo trudnych warunkach gospodarczych, które jednak sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości przez wprowadzanie zasad demokracji gospodarczej, zakładającej swobodę tworzenia i prowadzenia przedsiębiorstw dla wszystkich zainteresowanych osób oraz wspólne prawo regulujące ich działalność. Na podstawie historycznych doświadczeń w krajach Unii Europejskiej można stwierdzić, że rozkwit przedsiębiorczości warunkuje zrównoważony rozwój gospodarczy regionów, dynamizuje ich rozwój, a w konsekwencji stwarza szansę uzyskania dodatkowych dochodów.

Przedsiębiorczość w gminie jest zapewnieniem racjonalnego i efektywnego koordynowania działań w stosunku do jej zasobów gospodarczych. Ma na celu osiągnięcie racjonalności gospodarowania i wysokiej efektywności ekonomicznej gminy. Obecnie za główny motyw rozwoju przedsiębiorczości w gminie można uznać dążenie do jej zaistnienia na rynku, funkcjonowania na zamierzonym poziomie oraz umożliwienia działalności gospodarczej w przyszłości. Przedsiębiorczość i jej rozwój ma szerokie znaczenie dla obszarów wiejskich, ponieważ bezpośrednio oddziałuje na rolnictwo i zachodzące w nim zmiany. Wpływa na poprawę warunków życia mieszkańców wsi, wzrost ich dochodów, jak również rozwój zamieszkiwanego przez nich terytorium.

Rozwój przedsiębiorczości to także zmiana jakości gospodarowania, która następuje prawie w każdej dziedzinie życia gospodarczego, a zwłaszcza w naj-

i konkurencyjności regionów Polski Południowej” (materiały nie publikowane), Ustroń, 4–5 grudnia 1997 r.; A. Prusek, *Analiza zróżnicowania poziomu rozwoju i konkurencyjności województw Ziemi Krakowskiej*, referat z konferencji pt. *Zróżnicowanie...*; A. Prusek, *Strategiczne szanse rozwoju i konkurencyjność wiodących sektorów gospodarki województwa krakowskiego* [w:] *Przedsiębiorczość a rozwój gospodarczy województwa krakowskiego*, red. J. Targalski, Wydawnictwo AE w Krakowie, Kraków 1999.

² T. Markowski, *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski* [w:] *Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego*, Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1996.

mniejszych jednostkach prowadzących działalność gospodarczą, które funkcjonują w najtrudniejszych warunkach.

W literaturze światowej istnieje wiele definicji przedsiębiorczości, które wyjaśniają to pojęcie jako usystematyzowaną i zaplanowaną działalność, mającą na celu uzyskanie konkretnie zamierzonych efektów. Definicje zasługujące na szczególną uwagę prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Pojęcie przedsiębiorczości według różnych autorów

Autor	Definicja
J. Schumpeter	Przedsiębiorczość – to przede wszystkim innowacyjność, wdrażanie nowych technologii, wyrobów, form organizacyjnych i sprzedaży
P.F. Drucker	Przedsiębiorczość – to kreowanie nowych przedsięwzięć gospodarczych, opartych na autentycznych innowacjach lub na ich twórczej imitacji
E. Lipiński	Przedsiębiorczość – to gotowość podejmowania nowych rozwiązań, która w dziedzinie gospodarczej jest równoznaczna ze zmianą stanu istniejącego
T. Sztucki	Przedsiębiorczość – to nowatorstwo polegające na poszukiwaniu odmiennych niż dotychczas działań, znajdowanie bardziej skutecznych sposobów prowadzenia działalności gospodarczej, dającej lepszy produkt oraz sprawną obsługę handlową, większą efektywność wykorzystania zasobów zaangażowanych w produkcję, handel i usługi, czyli umiejętność odkrywania związków między otaczającymi nas rzeczami, między potrzebami i tym, czym je dotąd zaspokajamy, oraz zdolnością wypełniania produktami i usługami dostrzeżonych luk między potrzebami, popytem i podażą na rynku
A.P. Wiatrak	Przedsiębiorczość jest sposobem zachowań w działalności gospodarczej, obejmującym zagadnienia związane z procesem organizowania, prowadzenia takiej działalności oraz podejmowania pojawiającego się ryzyka. Oznacza ona aktywny sposób zachowania się ludzi w działalności gospodarczej, którzy swoim postępowaniem pobudzają lub zmieniają ją w celu osiągnięcia założonych, zwykle zwiększonych korzyści materialnych

cd. tabeli 1

Autor	Definicja
M. Grzybek	<p>Przedsiębiorczość można rozpatrywać z dwóch punktów widzenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jako gotowość do podejmowania nowych, niekonwencjonalnych, ryzykownych przedsięwzięć i wykazywanie inicjatywy w ich poszukiwaniu i inicjowaniu, 2) jako cechę ogólną przedsiębiorcy, polegającą na poszukiwaniu i podejmowaniu z własnej inicjatywy i na własną odpowiedzialność oraz ryzyko nowych, niekonwencjonalnych sposobów działania w celu osiągnięcia sukcesu

Źródło: S. Makowski, *Przedsiębiorczość w agrobiznesie*, PAN, IRWiR 2000, s. 13–41.

W pracach podejmowanych na rzecz tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości ważną rolę odgrywają następujące instytucje:

- rady gminne i ich wyspecjalizowane komisje gospodarcze,
- dobrowolne organizacje przedsiębiorców, stowarzyszenia i fundacje stawiające sobie cele gospodarcze,
- komitety i inne ugrupowania społeczne tworzone w ramach programów pomocy dla rozwoju przedsiębiorczości, wspierane przeważnie środkami otrzymywanymi z zagranicy.

Problem rozwoju przedsiębiorczości jest widoczny we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, a zwłaszcza w tych, które borykają się z różnego rodzaju problemami, trudnymi do rozwiązania nie tylko dla poszczególnych jednostek gospodarujących, ale i dla całego społeczeństwa. Warunek podstawowy rozwoju przedsiębiorczości lokalnej to stworzenie skutecznego systemu kształcenia, zdobywania kwalifikacji i dokształcania ludzi zatrudnionych we władzach lokalnych. Ciągłość w uzupełnianiu kwalifikacji pracowników wymaga warsztatów szkoleniowych, uniwersytetów ludowych, szkół zaocznych i efektywnego sterowania zasobami pracy. Dotyczy to w równym stopniu pracowników firm, przedsiębiorstw, jak i przedsiębiorców³.

³ T. Hunek, *Drobna przedsiębiorczość na terenach wiejskich*, „Więś i Rolnictwo” 1995, nr 4, s. 131.

3. Uwarunkowania polityczne wobec międzynarodowej wymiany gospodarczej w Unii Europejskiej

W Unii Europejskiej obowiązują wspólne prawa i przepisy gospodarcze dotyczące wszystkich państw członkowskich, które stanowią o możliwościach prowadzenia polityki gospodarczej zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Polityka gospodarcza Unii Europejskiej opiera się na zasadzie czterech swobód umożliwiających szeroki rozwój przedsiębiorczości na wewnętrznym rynku: przepływu towarów, przepływu usług, przepływu osób, przepływu kapitału, określonych w Traktacie Rzymskim z 25 marca 1957 r. Traktat Rzymski ustanowił Europejską Wspólnotę Gospodarczą i wydzielił obszar Unii Europejskiej pod względem prawnym jako zbliżony do terytorium jednego państwa bez granic wewnętrznych, bez barier celnych, gdzie wszystkie towary i usługi podlegają tym samym normom i certyfikatom oraz obłożone są takimi samymi podatkami⁴.

Liberalizacja obrotu towarowego umożliwiła eliminację barier taryfowych, do czego została powołana unia celna, fiskalna oraz pozataryfowa jako ilościowa i jakościowa współpraca pomiędzy państwami członkowskimi. Zasada swobodnego przepływu towarów dotyczy produktów pochodzących z państw członkowskich oraz takich, które zostały w sposób legalny wprowadzone na terytorium Unii Europejskiej. Towar dopuszczony do swobodnego obrotu to produkt pochodzący z państwa trzeciego, po spełnieniu wszelkich formalności obowiązujących w Unii Europejskiej. Tak wprowadzone towary na terytorium Unii Europejskiej mają status produktów wspólnotowych i są traktowane na równi z towarami unijnymi. W Unii Europejskiej obowiązuje wspólna taryfa celna, która dotyczy wszystkich państw członkowskich. Unia Europejska posiada wiele przepisów, które regulują jej wewnętrzną politykę gospodarczą dotyczącą całkowitego zniesienia cła i wprowadzania nowych, wewnętrznych ograniczeń celnych zgodnie z klauzulą *standstill*. Traktat o Wspólnocie Europejskiej wprowadził:

- zakaz dyskryminacji podatkowej towarów podobnych pochodzących z innych państw członkowskich,
- zakaz ukrytego subwencjonowania towarów,
- likwidację ograniczeń ilościowych i jakościowych, których przykładem jest kontyngent, czyli określenie ilości danego produktu, jaką można importować, gdyż państwa członkowskie nie mogą ustanawiać we wzajemnych obrotach nowych barier ilościowych i jakościowych.

Następną swobodą jest swoboda przepływu usług, traktowana w Unii Europejskiej jako swoboda prowadzenia działalności gospodarczej. Rola sektora usług jest coraz bardziej widoczna, gdyż intensywnie rozwijają się usługi w sferze np. tele-

⁴ Szerzej na temat prawodawstwa UE: D. Lasok, *Zarys prawa Unii Europejskiej*, TNOiK, Toruń 1998.

komunikacji, informatyki i transportu. W celu ujednoczenia rynku usług uznano wzajemne poszanowanie standardów i regulacji lokalnych.

Polityka gospodarcza Unii Europejskiej opiera się też na zasadzie swobodnego przepływu osób, czyli na prawie do swobodnego przemieszczania się na terenie Wspólnoty, które przysługuje wszystkim obywatelom posiadającym obywatelstwo UE, będącym zarówno pracownikami najemnymi, jak i osobami korzystającymi z prawa do tworzenia przedsiębiorstw oraz osobami świadczącymi usługi na terenie Wspólnoty. Zasada swobodnego przepływu osób, będąca jedną z podstaw prawa wspólnotowego, jest traktowana jako prawo socjalne i obowiązuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Zasada ta musi uwzględniać stopę bezrobocia w krajach Unii Europejskiej, co wiąże się z prowadzeniem przez państwa członkowskie polityki ochronnej wobec własnych rynków pracy.

Czwartą zasadą jest swobodny przepływ kapitału, który umożliwia przeprowadzanie samodzielnych transakcji finansowych nie powiązanych z transferem towarów, usług i ludzi. Zasada ta dotyczy każdej osoby przebywającej legalnie na terytorium Wspólnoty. W 1988 r. podjęto decyzję o całkowitej liberalizacji swobodnego przepływu kapitału, wyrażającej się w wyeliminowaniu ograniczeń dotyczących transakcji pieniężnych. Traktat z Maastricht zniósł ograniczenia w przepływie kapitału między państwami członkowskimi Wspólnoty i państwami trzecimi. Należy zauważyć, że 2/3 wszystkich inwestycji bezpośrednich polskich firm przypada na kraje Unii Europejskiej. Jest to wyraźna oznaka rosnących powiązań wzajemnych i należy się spodziewać, że w przyszłej fazie członkostwa przyczyni się do jeszcze większej współpracy w tym zakresie.

4. Prowadzenie działalności gospodarczej i zatrudnianie pracowników na terytorium Unii Europejskiej

Obecnie postanowienia Układu Europejskiego na podstawie umowy o stowarzyszeniu Polski z Unią Europejską z 1994 r. umożliwiają osobom fizycznym z Polski i polskim przedsiębiorstwom prawo do zakładania firm na terenie krajów Unii Europejskiej⁵. Osoby fizyczne posiadają prawo do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej na zasadzie samozatrudnienia, czyli na własny rachunek, bez prawa do poszukiwania pracy na miejscowym rynku, a firmom wolno zakładać przedsiębiorstwa podległe oraz oddziały i agendy. W postanowieniach Układu znalazły się wszystkie dziedziny działalności gospodarczej: przemysłowa, handlowa, usługowa, rzemieślnicza, a także działalność w zakresie

⁵ Szerzej na temat szczegółowych informacji o zakładaniu podmiotów gospodarczych: *Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, Polska Fundacja MSP, Warszawa 1998.

wolnych zawodów. Układ Europejski wyznacza ogólne ramy prowadzenia działalności gospodarczej w państwach Unii; firmy zakłada się zgodnie z przepisami kraju, w którym będą działać. Przepisy Układu precyzują pojęcie przedsiębiorstwa polskiego i przedsiębiorstwa unijnego. Polskie przedsiębiorstwo oznacza według tych przepisów firmę założoną zgodnie z polskim prawem, unijne przedsiębiorstwo oznacza firmę powstałą na podstawie prawodawstwa jednego z państw członkowskich. Oznacza to rzeczywiste i stałe powiązania z gospodarką polską w polskim przedsiębiorstwie i z gospodarką przynajmniej jednego kraju Unii – w unijnym. Firmę można uznać za polską albo wspólnotową, gdy ma na terytorium Polski lub Unii zarejestrowane biuro, siedzibę zarządu lub prowadzi na terenie tych krajów główną działalność. Przepisy układu precyzują także pojęcie obywateli polskich i wspólnotowych jako osób fizycznych, które mają obywatelstwo polskie lub jednego z państw członkowskich.

Jedną z najważniejszych zasad prowadzenia działalności gospodarczej jest zasada traktowania narodowego, której istota sprowadza się do zobowiązania, że te same kryteria, odnoszące się do zakładania i prowadzenia firm na terenie Polski lub jednego z krajów Unii, będą wzajemnie stosowane w stosunku do obywateli i przedsiębiorstw reprezentujących obie strony układu. Wynika z tego, że obywatele Unii z punktu widzenia prawa powinni traktować firmę powołaną w ich kraju przez Polaka nie gorzej niż swoją własną. We wszystkich krajach członkowskich uznano, że zasada traktowania narodowego w stosunku do obywateli i przedsiębiorstw pochodzących z terytorium Polski może obowiązywać już od dnia wejścia w życie Układu.

Następną kwestią jest problematyka zatrudniania polskich pracowników w Unii Europejskiej, którą reguluje art. 52 Układu. Odnosi się on do zatrudniania osób fizycznych, które tworzą personel kierowniczy i specjalistyczny, niezbędny do działania przedsiębiorstwa założonego przez podmiot zagraniczny na terytorium jednej ze stron Układu Europejskiego. Firmy działające na terytorium Unii Europejskiej mają prawo do bezpośredniego zatrudnienia pracowników, którzy są obywatelami państwa pochodzenia przedsiębiorstwa macierzystego, jeśli należą oni do kategorii tzw. personelu kluczowego. Przy zatrudnieniu osób ważne są również przepisy prawa krajowego, określające wymagania zawodowe, które obejmują kwalifikacje i wykształcenie obowiązujące pracownika na danym stanowisku. W przepisach Układu Europejskiego zawarto również postanowienia umożliwiające każdej ze stron ograniczenie możliwości zakładania przez firmy zagraniczne przedsiębiorstw zajmujących się działalnością, która może być istotna z punktu widzenia szeroko rozumianego bezpieczeństwa kraju. Przepisy Układu Europejskiego wyznaczają ogólne zasady otwierania i prowadzenia firm w krajach Wspólnoty. Z punktu widzenia polskich przedsiębiorców należy uwzględnić przepisy kraju, w którym mają powstać firmy.

Następną ważną kwestią związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej jest wolna konkurencja rynku Unii Europejskiej – jest to podstawowa zasada obowiązująca w gospodarce. Prawo Unii Europejskiej zakazuje firmom zawierania umów ograniczających tę zasadę.

Przedsiębiorstwa dominujące na rynku są zobowiązane do zawierania kontraktów w ograniczonej wysokości przy uwzględnieniu narzuconych klauzul w kontraktach. W przeciwnym razie umowy takie są automatycznie unieważniane, a Komisja Europejska nakazuje firmom zaprzestania tego rodzaju praktyk. Unia Europejska posiada ogólnie obowiązujące reguły konkurencji; niektóre rodzaje działalności nie podlegają jednak tym przepisom. W wypadku rolnictwa i przedsiębiorstw komunalnych mają miejsce duże dotacje. Istnieje zakaz wszelkich porozumień między przedsiębiorstwami, a także stosowania innych praktyk, które mogłyby prowadzić do ograniczenia konkurencji. Tak jest w przypadku ustalania cen zakupu i sprzedaży, a nawet innych warunków transakcji, szczególnie handlowych. Nie dotyczy to uzgodnionych działań przedsiębiorstw, mających na celu poprawę efektywności gospodarowania, zwiększenie produkcji lub sprzedaży produktów i podnoszenie ich poziomu technicznego.

W Unii Europejskiej nie wolno ograniczać inwestycji oraz rozwoju technicznego, przydzielać wyłączności niektórym sprzedawcom i hurtownikom (wyjątkiem jest branża elektroniczna i samochodowa). Kilka rodzajów umów uznano za nie naruszające konkurencji, na przykład umowy *franchisingu*, wyłącznej sprzedaży lub zakupów, umowy o specjalizacji w produkcji określonych towarów, licencje patentowe i licencje *know-how*. Przedsiębiorstwom i ich grupom nie wolno nadużywać pozycji dominującej na rynku. Za firmę dominującą uznaje się przedsiębiorstwo, które ma monopol lub jego udziały rynkowe przekraczają 40–65%, a konkurenci są mocno rozproszeni. Jest ono silne finansowo, posiada szeroki dostęp do rynków kapitałowych, przewagę technologiczną i jest wysoko zintegrowane, od dostawcy surowców, poprzez producenta półproduktów, aż do sprzedawcy towarów finalnych. Należy zaznaczyć, że w Unii obowiązuje zakaz dumpingu, czyli sprzedaży towarów poniżej ceny rynkowej z subsydiowaniem jej przez producenta.

Unia Europejska ściśle nadzoruje procesy łączenia się firm, kontroluje fuzje i przejęcia, gdyż uważa je za praktyki monopolistyczne. W tym celu zostały skonstruowane właściwe przepisy mówiące, że należy zbadać te firmy, których:

- całkowity obrót łączących się firm przekracza na całym świecie 5 mld euro rocznie,
- suma obrotów firm w UE jest wyższa niż 250 mln euro,
- udział rynkowy w obrocie wewnątrz krajowym każdej z tych firm nie może być większy niż 2/3 lub całkowity obrót łączących się firm przekracza na całym świecie 2,5 mld euro rocznie,

– całkowity obrót przekracza 100 mln euro przynajmniej w trzech państwach UE,

– całkowity obrót przynajmniej dwóch z łączących się spółek przekracza 25 mln euro w każdym z tych trzech państw i 100 mln euro w całej Unii⁶.

Swobodnej konkurencji unijnej zagrażają różne rodzaje pomocy publicznej dla przedsiębiorstw, które zmniejszając ich koszty ułatwiają rywalizację z innymi. Na tej podstawie Unia Europejska zakazała wspierania biznesu z funduszy państwowych lub samorządowych. Komisja Europejska zabroniła stosowania dotacji budżetowych, zwolnień podatkowych, a nawet sprzedaży nieruchomości po obniżonej cenie przez władze lokalne. Istnieje kilka wyjątków, np.:

– pomoc socjalna dla konsumentów, gdy nie faworyzuje się żadnego z dostawców towarów lub usług przekazywanych potrzebującym,

– pomoc w likwidowaniu klęsk żywiołowych,

– pomoc w rozwoju gospodarczym regionów o niskim poziomie życia,

– pomoc przy realizacji projektów o ogólnoeuropejskim znaczeniu lub zapobiegających poważnym zakłóceniom w gospodarce któregośkolwiek z państw UE,

– pomoc w rozwoju pewnych form działalności lub regionów gospodarczych, jeżeli nie zmienia to warunków handlu w ramach UE,

– pomoc przy wspieraniu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Komisja Europejska jest organem monitorującym pomoc państwa w Unii i musi być powiadamiana o każdym planowanym wsparciu publicznym. Ten wymóg obowiązuje w wypadku firm zatrudniających ponad 150 osób i osiągających roczny obrót ponad 15 mln euro oraz tworzących nowe miejsca pracy o wartości ponad 3 tys. euro na każde stanowisko. Pomoc regionalna nie może przekraczać 75% wartości inwestycji rozwojowych w danym okręgu i każdorazowo musi być zgłoszona.

5. Wnioski

W krajach Unii Europejskiej i w Polsce przedsiębiorczość ma wpływać na osiągnięcie racjonalności gospodarowania i efektywności ekonomicznej przedsiębiorstwa, gminy i regionu. W Polsce wprowadzono wiele przepisów wzorowanych na przepisach europejskich, wiele z nich należy jednak poprawić. Dotyczy to licznych zmian przepisów, przybliżających nasze prawo do wymogów Unii Europejskiej. Przedstawienie powyżej uwarunkowań politycznych międzynarodowej wymiany gospodarczej w Unii Europejskiej, sposobów prowadzenia działalności gospodarczej i zasad zatrudniania pracowników na jej terytorium umożliwia ustos-

⁶ Szerzej o ochronie wolnej konkurencji w Polsce: *O ochronie konkurencji w Polsce*, Biuletyn Urzędu Antymonopolowego i Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 1998.

sunkowanie się do nich oraz znalezienie właściwych form ich zastosowania na terytorium Polski.

Literatura

- Biniecki J., Klasik A., Kuźnik F., *Konkurencyjność województw Górnego Śląska na tle krajów i regionów Polski Południowej*, referat z konferencji pt. „Zróżnicowanie poziomu rozwoju i konkurencyjności regionów Polski Południowej”, Ustroń, 4–5 grudnia 1997.
- Hunek T., *Drobna przedsiębiorczość na terenach wiejskich*, „Wieś i Rolnictwo” 1995, nr 4, s. 131.
- Lasok D., *Zarys prawa Unii Europejskiej*, TNOiK, Toruń 1998.
- Markowski T., *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski* [w:] *Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego*, Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1996.
- O ochronie wolnej konkurencji w Polsce*, Biuletyn Urzędu Antymonopolowego i Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 1998.
- Prusek A., *Analiza zróżnicowania poziomu rozwoju i konkurencyjności województw Ziemi Krakowskiej*, referat z konferencji pt. „Zróżnicowanie poziomu rozwoju i konkurencyjności regionów Polski Południowej”, Ustroń, 4–5 grudnia 1997.
- Prusek A., *Strategiczne szanse rozwoju i konkurencyjność wiodących sektorów gospodarki województwa krakowskiego* [w:] *Przedsiębiorczość a rozwój gospodarczy województwa krakowskiego*, red. J. Targalski, Wydawnictwo AE w Krakowie, Kraków 1999.
- Szczegółowe informacje o zakładaniu podmiotów gospodarczych* [w:] *Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, Polska Fundacja MSP, Warszawa 1998.
- Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, Polska Fundacja MSP, Warszawa 1998.

Legal Limitations on the Development of Enterprise Activities in the Context of European Union Integration

In this article, the author addresses the issue of entrepreneurship in Poland and European Union Member States. He summarises the political conditions of international trade within the European Union. Next, he outlines how business activities and the hiring of employees are conducted in the European Union. These regulations make it possible to find ways of applying them domestically when Poland becomes a full-fledged member of the European Union.